

**ЩОДО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ» У ВИЩІЙ ШКОЛІ ДЛЯ
ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

**канд. техн. наук, доцент Поліщук А.В.,
ДВНЗ «УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ХІМІКО-
ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Сьогодні в Україні система правової охорони інтелектуальної власності перебуває у стадії завершення формування. У 1990-х роках були закладені основи національної системи регулювання цієї надзвичайно важливої сфери. Водночас виявились серйозні проблеми та недоліки її функціонування, що істотно позначилося на розвитку національного науково-технологічного і творчого потенціалу, стримувало становлення нової інноваційної моделі розвитку країни, ускладнювало відносини України з провідними державами світу. Зрозуміло, що без ефективного та невідкладного вирішення цих проблем перспективи соціально-економічного розвитку України, її національної безпеки, входження у світове співтовариство як інтелектуально та економічно розвинутої держави можуть бути поставлені під сумнів [1].

Як було відмічено учасниками парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування», які відбулися 21.03.07, що характерною для України є недооцінка в суспільстві значимості захисту прав інтелектуальної власності. Таке явище є значною мірою наслідком культурно-етичної спадщини минулого, коли в суспільстві переважала державна власність на результати творчості, а результати діяльності в науковій та культурній сферах вважались надбанням усього народу. Це передусім вказує на те, що деформація правових понять у значної частини громадян підтримується невибагливістю їх вимог до якості пропозиції, що є нормою для малозабезпечених верств населення. Неодинокими є випадки, коли через низьку правову та економічну культуру суб'єкти науково-технічної та економічної діяльності добровільно відмовляються від використання існуючих механізмів

захисту своїх прав та інтересів як власники інтелектуальних здобутків. Проблеми забезпечення захисту прав інтелектуальної власності в Україні багато в чому визначаються значною нестачею кваліфікованих фахівців з цих питань, що потребують великого обсягу теоретичних знань та практичного досвіду. Обмежена платоспроможність населення України призводить до того, що в ряді сфер, особливо щодо комп'ютерних програм, баз даних, аудіовізуальної продукції, діють стимули до споживання продукції, виготовленої з порушенням прав інтелектуальної власності, заінтересованість у виготовленні та розповсюдженні зумовлюється одержанням високих прибутків, що стає можливим внаслідок недотримання прав інтелектуальної власності та несвоєчасного застосування заходів цивільної, адміністративної та кримінальної відповідальності.

Є підстави сподіватися, що на покращення ситуації на ринку продукції інтелектуального походження вплине виконання, у повному обсязі, Указу Президента України від 27.04.2001р.« Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні» та рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 20.06.2002 р. « Про започаткування роботи щодо запровадження у навчальних закладах курсу з основ інтелектуальної власності та підготовку за державним замовленням фахівців з інтелектуальної власності».

Приєднання нашої країни до Болонського процесу надає можливість здійснити структурні перетворення вищої освіти за узгодженою системою критеріїв, стандартів і характеристик, що дозволить Україні стати визнаною частиною європейського освітнього і наукового простору. Головним напрямом Болонського процесу є лібералізація вищої школи, навчання студентів за принципом свободи й одночасно відповідальності за свій вибір

Останнім часом в Україні здійснено низку заходів щодо покращення ситуації з вивченням основ інтелектуальної власності та підготовкою фахівців з інтелектуальної власності. Розроблена та запроваджена змістова складова стандартів вищої освіти з питань інтелектуальної власності та орієнтовна програма навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність», що дало підставу міністру освіти і науки України наказом №811 від 20 жовтня 2004 року запровадити з 2005/2006 навчального року у вищих навчальних

зкладах III-IV рівнів акредитації, незалежно від їх підпорядкування і форм власності, для студентів, які навчаються за освітньо-професійними програмами спеціаліста і магістра, навчальну дисципліну «Інтелектуальна власність» в обсязі 36 годин.

Є позитивним моментом і те, що у багатьох вищих навчальних закладах з 2010 року дисципліну «Інтелектуальна власність» викладають випускові кафедри. Це, з одного боку, сприяє залученню до викладання цієї дисципліни спеціалістів з різних областей науки, підвищенню їх кваліфікації в сфері інтелектуальної власності. А, з іншого боку, дає можливість спрямувати майбутніх фахівців саме на ті об'єкти інтелектуальної власності, з якими може бути пов'язана їх професійна діяльність. Особливо це стосується технічних спеціальностей. Так, майбутня діяльність інженера, дослідника може бути пов'язана, насамперед, з об'єктами промислового права, спеціаліста з інформаційних технологій – з об'єктами авторського права (комп'ютерні програми, бази даних) так і нетрадиційними об'єктами інтелектуальної власності (топографії інтегральних мікросхем і т. і.). Викладач повинен зробити потрібний акцент, як у лекційному курсі, так і при проведенні практичних занять. Для майбутнього інженера важливим є одержання і закріплення навичок користування спеціальною та патентною літературою за фахом обраної спеціальності. Не менш важливим є підготовка методичної літератури з дисципліни «Інтелектуальна власність» для практичних занять та для самостійної роботи студентів з урахуванням конкретної спеціальності та напрямку підготовки майбутніх фахівців.

Вступ України до Болонського процесу потребує суттєвого збільшення вимог і до ефективності діяльності, підвищення ролі творчих стосунків викладачів і студентів у навчальних закладах. Вони повинні стати каталізаторами наступної самостійної роботи, дати імпульс студенту для активного творчого індивідуального процесу. На це в значній мірі орієнтована саме дисципліна «Інтелектуальна власність» [2].

Список використаних джерел

1. Біла книга. Інтелектуальна власність в інноваційній економіці України / Г.О. Андрощук, О.В. Дем'яненко, І.Б. Жилияєв, Л.В. Сахарова, В.І. Полохало, С.В. Таран. – К: Парламентське вид-во. 2008. – 448с.
2. Нікітчина С.О. Проблеми інтелектуальної власності в контексті науково-педагогічної діяльності / Нікітчина С.О. // Проблеми підготовки фахівців з питань інтелектуальної власності, інформаційно-аналітичної та інноваційної діяльності в Україні: Збірник тез доповідей X Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К. – 2010.
3. Стороженко О.М. Інтелектуальна власність: навч. посіб. / О.М. Стороженко, О.Б. Німко – К. : Плеяди, 2010. – 63 с.